

Kémiai adatközpont

Az új kémiai adatközpont 10 nagy adatbázis több mint 4,5 millió bibliográfiai adatból biztosít irodalomkutatást. A felhasználóknak nem kell számítógéppel rendelkezniük, és nincs sem tagsági díj, sem rendszeres havi minimális térítés. Fizetni csupán a rendszer használatakor kell. A számla minimális összege 25,- \$; ehhez hozzászámítják még a kiírás és az esetleges különleges kérés díját - így az átlagos ár 30 és 70 \$ között alakul. A megrendelő a kutatás eredményét 3-5 munkanap alatt kapja meg. A rendszerben használt főbb adatbázisok a CAC /Chemical Abstracts Condensates/, kémiai szakirodalom; NTIS /National Technical Information Services/ kormányzati kutatási jelentések; COMPENDEX /Engineering Index/ műszaki szakirodalom; TOXLINE méregtani és egészségügyi vegyületek és gyógyszerek; CAIN mezőgazdaság és határterületei; INSPEC fizika, elektrotechnika és elektronika, számítógépek és folyamatszabályozás; PANDEX/TRANSDex, műszaki és orvostudomány; SCISEARCH, élettan; MEDLINE és MEDCOMP orvosi biológia.

Az adatközpont címe: Chemical Data Center Inc., 3620 North High Street, Columbus, OH 43214, 614-261-7101. Felvilágosítást Kenneth E. JACKSON, elnök ad.

/Information News and Sources, 6.k. 10.sz. 1974.
dec. p.291-292./

Az „Intermediate Lexicon” (közvetítő szótár) a nemzetközi kooperáció egyik segédeszköze

Nagyon is valószínű, hogy számos szakterületen - legyen az számítógépesítés, tájékoztatóstudomány, vagy bármi egyéb - minden országnak van legalább egy, ha nem több szakirodalmi gyűjteménye. Az információk központok és szakkönyvtárak közötti kooperációból származó előnyöket jól szemlélteti az a tény, hogy már ma is számos cserehálózat működik mind országos, mind nemzetközi szinten. A cserehálózatok egyik fő előnye, hogy nagyobb dokumentumkészlet tárolására és feldolgozására van lehetőség.

Amikor információk központok egy csoportja megállapodik abban, hogy kölcsönös előnyök érdekében kooperációs hálózatot alakít ki - lehetővé téve, hogy a résztvevő könyvtárak hozzájussanak a társkönyvtárak adatbázisaihoz is - akkor el kell döntenünk, hogy miként kivitelezhető a legjobban a cserehálózat működése. Erre ugyanis többféle lehetséges mód is adódik:

1. Csere formájában megkapják az egyes központokban lévő dokumentumgyűjtemények indexeit. Ez sajnos nem valósítható meg olyan könnyen, mint első látásra tűnik, mert

- a/ nem minden központ tárolja indexeit többszörözhető módon;
- b/ a résztvevő könyvtárakban nem mindig azonos a használatos nyelv, tehát el kell dönteni, hogy az indexeket lefordítsák-e vagy sem;
- c/ a dokumentumoknak az egyes könyvtárak, központok által történt beszerzése és feldolgozása, majd az indexeknek a többi központhoz alkalmas formában való eljuttatása között valószínűleg időeltolódások lesznek.

2. A kooperáció másik megoldása a szabványosítás /tipizálás/, amikor az összes résztvevő központ megállapodik egy közös, azonos indexelő rendszer használatában, s így az anyag kompatibilis formában cserélhető.

Problémák azonban ez esetben is felmerülhetnek, hiszen egyes központok korábban már kifejlesztették a helyi körülményekhez igazodó visszakereső rendszerüket /a felhasználók igényeit, pénzügyi lehetőségeiket, munkaerő-létszámukat stb. figyelembe véve/, s így a tipizálás ütközésbe kerülhet saját érdekeikkel és pénzügyi lehetőségeikkel.

3. A harmadik lehetőséget egy olyan módszer alkalmazása jelenti, amelynek révén az egyes kooperáló központok már meglévő indexelő rendszerei egymással kompatibilissá tehetők.

- a/ Megoldható ez több, egymástól független tezauszus kifejezéseinek oly módon való összehangolásával, amelynek eredményeként a forrásul szolgáló tezauszusok "törzs-jegyzék"-ét kapják;
- b/ A másik megközelítést átváltó nyelvek, főként az Intermediate Lexicon /IL/ használata jelenti. Ezt eredetileg a Groupe d'Etude sur l'Information egyik munkabizottsága dolgozta ki, GARDIN vezetésével, Marseille-ben, s alkalmazhatóságának vizsgálata most van folyamatban Londonban, a brit könyvtárkutatói és -fejlesztési hatóságok támogatásával.

Az Intermediate Lexicon lehetővé teszi kifejezéseknek egyik indexelő rendszerből a másikba való lefordítását egyenértékűségi vagy konkordancia-táblázatok alapján, de alapkövetelmény, hogy az IL hatékonyan kapcsoljon össze, illetve váltson át számos, - egymástól sok eltérő jellegzetességet tanúsító - különböző rendszert, amelyek között lehetnek táblázatos felépítésűek, alfabetikus kulcsszójegyzéken alapulóak, KWIC- vagy KWOC-indexek stb. A szókincs volumene rendszerként változhat, az indexelési mód lehet pre- vagy poszt-koordinált és az indexelés mélységének vagy teljességének sem kell szükségképpen azonosnak lennie az egyes résztvevő központoknál. Tekintetbe veendő tényezők még: a kifejezések koordinálásának, szintézisének, csonkításának, kapcsolásának stb. lehetőségei. Az IL szerkezete legyen elég rugalmas ahhoz, hogy újabb fogalmak beiktathatókká váljanak, a fo-

galmak kielégítően vagy egyértelműen definiáltak legyenek. Fel kell ölelnie a felhasználásra kerülő összes rendszerekkel összefüggésbe hozható minden témakört, de ahhoz, hogy elfogadható munkaeszközzé váljék, a szókincs nagyságának bizonyos határokon belül kell maradnia, - ez esetben szintézissel lehet biztosítani a kívánt rugalmasságot.

Egy adott IL strukturájának kidolgozása után sor kerülhet alkalmasságának ellenőrzésére, az alábbi kérdéscsoportok megválaszolásával:

1. Felhasználható-e az IL az átváltás eszközeként és miként változik majd az átváltási teljesítmény több különböző indexelő rendszerrel kapcsolatban történő használata során?

2. Ha átváltási teljesítménye elfogadható határokon belül van, miként viszonyulnak a visszakeresési próbák során az átváltott kifejezésekből kimunkált indexek a normál módon kapott indexekhez?

3. Miként kivitelezhető az IL technika a gyakorlatban?

Kísérletsorozatokot végeztek annak meghatározására, hogy miként változik az átváltási teljesítmény

- a/ két, viszonylag azonos szókincs-volumennel rendelkező indexelő rendszer közötti átváltáskor;
- b/ ha a két indexelési mód /pre-, ill. poszt-koordinálás/ változik;
- c/ a személyi tényezők hatására, azaz amikor egyazon dokumentum-gyűjtemény indexelését több személy végzi.

Öt különböző indexelő rendszert alkalmazva példákat dolgoztak ki és az átváltási teljesítményt a gyűjteményekben közvetlenül felvett kifejezésekkel egyező átváltott kifejezések százalékos arányának meghatározása útján számították ki. Kitűnt, hogy

- a személyi tényezőknél az átváltási teljesítményre gyakorolt befolyása nem haladta meg a 3%-ot;
- nagyobb szókincsű rendszerről kisebb szókincsre való átváltás jobb teljesítmény-értékeket eredményezett, mint két azonos nagyságú szókincs közötti, vagy kisebb szókincsű rendszerről nagyobb szókincsű rendszerre való átváltás;
- az indexelés módjának összehasonlítását illetően a prekoordináltról a pre-koordináltra való átváltás adta a legjobb eredményeket.

Összegezve: az IL útján történő átváltás járható utat jelent, de még hátra van a visszakeresési lehetőségek kipróbálása.

/ASLIB Proceedings, 27.k. 2.sz. 1975.febr.
p.57-66./

Keveyné Bundy Mária